

Верховний
Суд

Право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування: окремі аспекти судової практики

25 червня 2021 року

Верховний
Суд

Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною

За заявою опікуна або органу опіки та піклування суд поновлює цивільну дієздатність фізичної особи, яка була визнана недієздатною, і припиняє опіку, якщо буде встановлено, що внаслідок видужання або значного поліпшення її психічного стану у неї поновилася здатність усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними. Порядок поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною, встановлюється Цивільним процесуальним кодексом України (ч. 1, 2 ст. 42 ЦК України)

Скасування рішення суду про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, цивільна дієздатність якої була обмежена, здійснюється за рішенням суду за заявою самої фізичної особи, її піклувальника, членів сім'ї або органу опіки та піклування (ч. 3 ст. 300 ЦПК України).

Верховний
Суд

Поновлення цивільної дієздатності
фізичної особи, яка була визнана недієздатною

Постанова ВС від 26 лютого 2020 року у справі № 199/6241/18
(провадження № 61-179св20)

Європейський суд з прав людини вказав, що у справі «Наталія Михайленко проти України» він встановив, що відсутність можливості у недієздатної заявниці особисто звернутися із заявою про поновлення її дієздатності становила порушення її права на доступ до суду відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції. Факти цієї справи є аналогічними. Хоча у 2017 році після подання цієї заяви до Суду до законодавства було внесено зміни, не можна ігнорувати те, що заявниця була визнана недієздатною з 2009 року і, таким чином, відповідно до національного законодавства вона тривалий час була позбавлена безпосереднього доступу до суду для оскарження рішення про визнання її недієздатною. З огляду на тривалість і серйозність обмеження, яке вплинуло на багато аспектів життя заявниці, у тому числі її приватне та сімейне життя, Суд, як і у справі «Наталія Михайленко проти України», доходить висновку, що обмеження права заявниці на доступ до суду не відповідає пункту 1 статті 6 Конвенції (GORBATYUK v. UKRAINE, № 1848/16, § 22, 23, ЄСПЛ, 07 листопада 2019 року).

Верховний
Суд

Надання медичної допомоги без згоди фізичної особи або її батьків (усиновлювачів), опікуна, піклувальника

Постанова КЦС ВС від 23 вересня 2020 року у справі № 761/29995/17
(провадження № 61-9493св19)

Частиною п'ятою статті 284 ЦК України встановлено, що у невідкладних випадках, за наявності реальної загрози життю фізичної особи, медична допомога надається без згоди фізичної особи або її батьків (усиновлювачів), опікуна, піклувальника.

Ураховуючи невідкладність стану, в якому перебував позивач, відповідно до частини другої статті 43 Закону України «Про основи законодавства України про охорону здоров'я», частини п'ятої статті 284 ЦК України, статті 8 Конвенції про захист прав і гідності людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини (Конвенція про права людини та біомедицину (ETS-164) працівники ДУ «ННЦ «Інститут імені академіка М. Д. Стражеска» НАМН України мали надати ОСОБА_1 медичну допомогу без попереднього отримання його згоди або згоди його законних представників, це також узгоджується з практикою ЄСПЛ у справах «Арская проти України» (Arskaya v. Ukraine) (2014) та «Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)» проти Швейцарії (№ 2).

Проведення комісійного обстеження ОСОБА_1 відбулося на підставі постанови детектива НАБУ Гуменного О. В. від 04 березня 2017 року, яка не була оскаржена, лікарі ДУ «ННЦ «Інститут імені академіка М. Д. Стражеска» НАМН України створюючи комісію фахівців для обстеження позивача, та під час його обстеження 4 березня 2017 року, діяли відповідно до постанови слідчого, виконували свої професійні обов'язки, з урахуванням стану здоров'я, в якому перебував позивач, провели обстеження та надали медичний висновок щодо стану його здоров'я; будь-яких підстав вважати, що зазначені дії є незаконними та що внаслідок таких дій позивачу було спричинено моральної шкоди, немає.

Верховний
Суд

Право на достовірну і повну інформацію про стан свого здоров`я

Постанова КЦС ВС від 27 січня 2021 у справі № 359/9739/18
(провадження № 61-1797св20)

Частиною першою статті 284 ЦК України передбачено, що фізична особа має право на надання їй медичної допомоги.

За правилами частин першої, третьої статті 285 ЦК України повнолітня фізична особа має право на достовірну і повну інформацію про стан свого здоров`я, у тому числі на ознайомлення з відповідними медичними документами, що стосуються її здоров`я. Якщо інформація про хворобу фізичної особи може погіршити стан її здоров`я або погіршити стан здоров`я фізичних осіб, визначених частиною другою цієї статті, зашкодити процесові лікування, медичні працівники мають право дати неповну інформацію про стан здоров`я фізичної особи, обмежити можливість їх ознайомлення з окремими медичними документами.

Верховний
Суд

Право на достовірну і повну інформацію про стан свого здоров`я

Постанова КЦС ВС від 27 січня 2021 у справі № 359/9739/18
(провадження № 61-1797св20)

Встановивши, що ОСОБА_1 або інші особи, які діють в її інтересах, для психіатричного обстеження позивача амбулаторно або в умовах стаціонару, встановлення їй діагнозу або симптомів, які вказані у її запитах, до КНП «ББЛІЛ» не звертались, психіатричні огляди ОСОБА_1 відповідачем не проводились, консультативний нагляд позивача не здійснювався, суд першої інстанції, з яким погодився й апеляційний суд, дійшов обґрунтованого висновку про недоведеність позову та відсутність правових підстав для зобов`язання КНП «ББДІЛ» надати інформацію щодо симптомів психіатричного захворювання позивача та діагнозу, які відповідачем не встановлювались.

Судами враховано, що ОСОБА_1, діючи на власний розсуд, відмовилась від запропонованого КЗ КОР «Обласне психіатрично-наркологічне медичне об`єднання» стаціонарного лікування (а. с. 27).

Отримання медичної інформації

Верховний
Суд

Постанова Верховного Суду від 11 листопада 2020 року у справі № 442/4791/17
(провадження № 61-37882св18)

ОСОБА_1 має право у відповідності до вимог статті 285 ЦК України, статей 21, 23 Закону України «Про інформацію», статей 29, 29-1 Закону «№ 2801-XII», статей 2, 4 Закону України «Про захист персональних даних» отримати медичну інформацію стосовно себе (копію медичної карти стоматологічного хворого ОСОБА_1) та інформацію, про прізвище, ім`я та по батькові лікаря, його кваліфікаційний рівень, документацію, що стосується письмової угоди з лікарнею на отримання медичних послуг, виконаних робіт, оплати та сертифікатів якості встановлених імплантантів, тобто інформацію, про яку відповідач як надавач послуг повинен був повідомити споживача стоматологічних послуг, тобто ОСОБА_1 .

Отже, правильними є висновки судів попередніх інстанцій у тій частині, що своєю відмовою ПП «Стоматологічний центр» порушив права клієнта ОСОБА_1 на отримання інформації відносно себе, зокрема медичної інформації.

Отримання медичної інформації

Верховний
Суд

Постанова Верховного Суду від 11 листопада 2020 року у справі № 442/4791/17
(провадження № 61-37882св18)

Щодо доводів касаційної скарги про отримання конфіденційної інформації представником - адвокатом заявника.

Дії представника заявника - адвоката Фещука М. Г. можуть свідчити про порушення законодавства, оскільки договір про надання правової допомоги від 31 березня 2017 року № 044887/17, наданий суду апеляційної та касаційної інстанції, різниться за своїм змістом і кожен з них не є витягом, а є повним текстом. Тому, обґрунтованими є висновки суду апеляційної інстанції про те, що представник ОСОБА_1 - адвокат Фещук М. Г. не надав доказів на підтвердження того, що заявник ОСОБА_1 уповноважила його на збирання конфіденційної інформації стосовно себе як представника на підставі укладеного між ними 31 березня 2017 року договору про надання правової допомоги.

Позивач ОСОБА_1 не позбавлена права самостійно або через представника з належно оформленими повноваженнями звернутися до ПП «Стоматологічний центр» для отримання медичної (конфіденційної) інформації стосовно себе, зокрема копії картки стоматологічного хворого, та іншої, а ПП «Стоматологічний центр» не має права відмовити клієнту в наданні медичної інформації стосовно цього клієнта.

Верховний
Суд

Спростування поширеної медичної інформації

Постанова Верховного Суду від від 04 грудня 2019 року у справі № 760/8719/17
(провадження № 61-9359св19)

Стаття 286 ЦК України встановила, що фізична особа має право на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при її медичному обстеженні. Забороняється вимагати та подавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування фізичної особи. Фізична особа зобов'язана утримуватися від поширення інформації, зазначеної у частині першій цієї статті, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків або з інших джерел.

Верховний
Суд

Спростування поширеної медичної інформації

Постанова Верховного Суду від від 04 грудня 2019 року у справі № 760/8719/17
(провадження № 61-9359св19)

Допускається передача відомостей про стан психічного здоров'я особи та надання їй психіатричної допомоги без згоди особи або без згоди її законного представника для: організації надання особі, яка страждає на тяжкий психічний розлад, психіатричної допомоги; провадження досудового розслідування або судового розгляду за письмовим запитом слідчого, прокурора та суду.

Матеріали справи не містять відомостей щодо наявності провадження досудового розслідування.

Також відсутня згода ОСОБА_1 на розповсюдження відомостей щодо стану її здоров'я у будь-якій формі та спосіб.

Оскаржена позивачем інформація про її стан здоров'я була надана Диспансером № 5 інспектору Солом'янського Управління Національної поліції в межах проведення ним перевірки щодо скарги сусідів позивача.

Спростування поширеної медичної інформації

Верховний
Суд

Постанова Верховного Суду від від 04 грудня 2019 року у справі № 760/8719/17
(провадження № 61-9359св19)

Відомості про стан здоров`я є персональними даними, і їхнє збирання могло здійснюватися тільки за згоди заявника, за винятком випадків, передбачених законом. Збирання, зберігання, поширення та інші види обробки такої інформації підпадають під дію статті 8 Конвенції

Встановлені фактичні обставини справи не свідчать про те, що збирання та використання даних щодо стану психічного здоров`я позивача у такій формі та в контексті, в якому вони були використані було правомірним, мета їх обробки не була виправданою, враховуючи, що ці дані стосувались подій 1972-2003 років, інформація, надана інспектору Солом`янського Управління Головного управління Національної поліції у м. Києві, віднесена до лікарської таємниці.

Крім того, наявність листа з вибаченнями Диспансера № 5 щодо ненавмисного втручання в життя позивача (т. 2 а. с. 112 зворот) дає підстави для висновку, що відповідно до пункту 2 статті 8 Конвенції втручання в приватне життя позивача є необґрунтованим.

Верховний
Суд

Відмова у прийнятті дитини до дошкільного навчального закладу без щеплень відповідає вимогам закону Постанова КЦС ВС від 08.02.2021 у справі № 630/554/19

апеляційний суд дійшов правильного висновку про те, що суд першої інстанції не з'ясував відсутність у справі належних та допустимих доказів того, що щеплення можуть зашкодити здоров'ю дитини, або доказів того, що позивач скористалася визначеною законодавством процедурою, яка дозволяє належним чином з'ясувати це питання, а у разі медичних протипоказань - скористатися альтернативною формою дошкільної освіти, про що їй було роз'яснено у листах-відповідях.

За недоведеності об'єктивних медичних протипоказань у дитини позивача та наявності у разі необхідності легального шляху отримання дошкільної освіти навіть у разі відсутності у неї щеплень, апеляційний суд дійшов висновку про те, що передбачені законом вимоги, які переслідують легітимну мету та є необхідними у демократичному суспільстві для захисту здоров'я, прав і свобод інших осіб, - покладають на позивача непропорційний тягар обмеження гарантованих пунктом 1 статті 8 Конвенції права на приватне життя.

Верховний
Суд

Шкода

Постанова КЦС ВС від 14.02.2018 у справі № 203/1487/16-ц

суди попередніх інстанцій, правильно встановивши характер правовідносин та вірно застосувавши норми матеріального права, із урахуванням встановлених обставин справи дійшли обґрунтованого висновку про необхідність стягнення майнової та моральної шкоди, оскільки внаслідок бездіяльності МОЗ України були порушені конституційні права позивача та його новонародженої дитини на отримання безоплатної медичної допомоги, а саме відсутністю щеплень, які повинні проводитися відповідно до законодавства України безоплатно та у відповідні строки.

Верховний
Суд

Шкода

Постанова КЦС ВС від 22.05.2019 у справі № 128/2994/15

апеляційний суд, виконавши вимоги частини першої статті 417 ЦПК України, згідно з якою вказівки, що містяться в постанові суду касаційної інстанції, є обов'язковими для суду першої та апеляційної інстанцій під час нового розгляду справи, на підставі належним чином оцінених доказів, поданих сторонами, дійшов правильного висновку про те, що через бездіяльність державного органу, що входить до структури Міністерства охорони здоров'я України - Держлікслужби, до Вінницької ЦРКЛ був поставлений препарат, серія якого не пройшла державний контроль якості, який було використано медпрацівниками при проведенні проби Манту 11 квітня 2006 року дітям Мізаківсько-Хутірської середньої школи Вінницького району Вінницької області. Через бездіяльність Міністерства охорони здоров'я України заподіяно шкоду здоров'ю одній із найбільш уразливих груп населення - неповнолітнім дітям, які з раннього віку до цього часу змушені боротися з негативними наслідками для свого здоров'я, зазнали фізичних страждань і душевних переживань.

Верховний
Суд

Шкода

Постанова КЦС ВС від 15.11.2018 у справі № 761/24076/15-ц

у рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Арская проти України» зазначено, що органи державної влади повинні вживати достатніх заходів для створення нормативно-правової бази, яка б забезпечила належний захист життя особи, як того вимагає стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, яка закріплює право кожного на життя.

Отже, передача донорської крові для використання медичним закладам, зокрема, закладам, які здійснюють лікування дітей, при відсутності належно організованої перевірки цієї крові на можливе її зараження ВІЛ-інфекцією від донора, що перебуває в стані «сероконверсійного вікна», фактично свідчить про усвідомлене допущення ризиків зараження реципієнтів невиліковною хворобою, що є неприпустимим і підтверджує недосконалість нормативно-правової бази, яка діє в цій сфері.

У даній справі підставою для покладення на МОЗ України та Київський міський центр крові відповідальності за заподіяну позивачу моральну шкоду є встановлення причинно-наслідкового зв'язку між реалізацією ними своїх функцій, як органів та установ, що діють в медичній сфері, та встановленим фактом зараження дитини невиліковною інфекційною хворобою.